

ZMIENIA ŻYCIE,
OTWIERA UMYSŁY

www.erasmusplus.org.pl

erasmus

NA WAŻNY TEMAT

**NARZĘDZIA PRAWNE I TECHNICZNE W
UPOWSZECHNIANIU REZULTATÓW PROJEKTÓW
EDUKACYJNYCH**

www.erasmusplus.org.pl/upowszechnianie

PRAWA AUTORSKIE I OSOBISTE W PROJEKTACH ERASMUS+

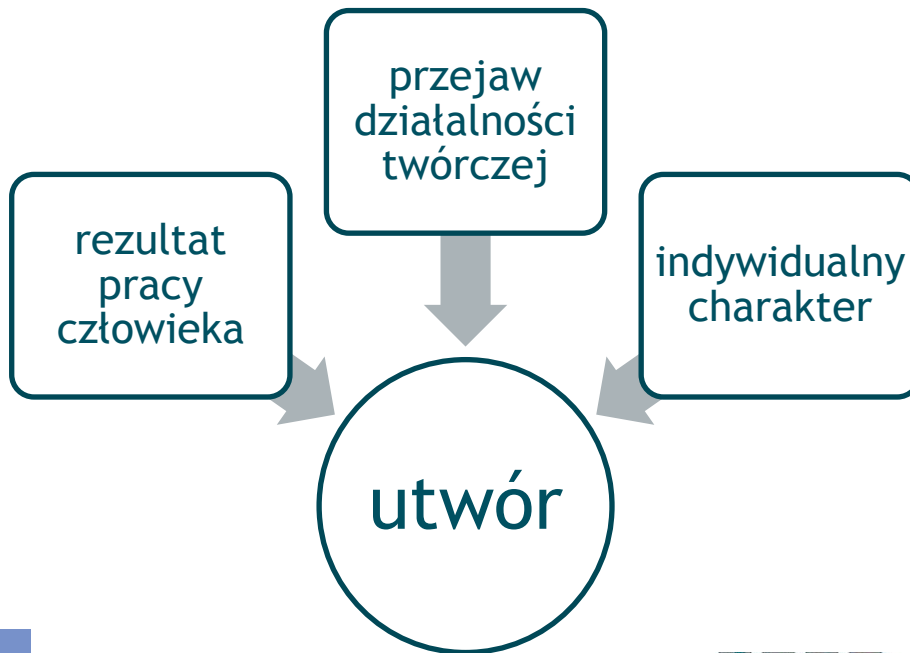
Jarosław Petz, SAR

O CZYM BĘDĘ MÓWIŁ?

1. Zakres ochrony prawa autorskiego w projektach Erasmus+
2. Prawa autorskie w umowach i co po zakończeniu projektu. Czym jest domena publiczna?
3. Wizerunek i inne prawa osobiste w projektach. Co z wizerunkiem i innymi prawami osobistymi dzieci?
4. Wizerunek a prawa autorskie. Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku.
5. Wizerunek osób publicznych. Kto jest osobą publiczną?

Zakres ochrony prawa autorskiego w projektach Erasmus+

PRZEDMIOT PRAWA AUTORSKIEGO

RODZAJE UTWORÓW 2

oryginalny

- Na gruncie polskiej ustawy o prawie autorskim, za „utwór” uważa się każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze (art. 1 ust. 1).
- Spełnienia tych wymogów można doszukiwać się m. in w doborze, układzie lub uporządkowaniu składników utworu. Ocena uzależniona jest od konkretnych okoliczności.

zależny

- Art.2. Rozporządzanie i korzystanie z opracowania zależy od zezwolenia twórcy utworu pierwotnego (prawo zależne), chyba że autorskie prawa majątkowe do utworu pierwotnego wygasły.
- W przypadku baz danych spełniających cechy utworu zezwolenie twórcy jest konieczne także na sporządzenie opracowania.

inspirowany

- Utwór inspirowany zawiera wpływ cudzej twórczości, nie jest to jednak wpływ szczególnie istotny, determinujący treść utworu inspirowanego.
- Zgoda autora utworu pierwotnego nie jest konieczna, ani do stworzenia utworu inspirowanego, ani do korzystania z niego, ani do jego rozpowszechniania.

PODMIOT PRAWA AUTORSKIEGO

Prawo autorskie przysługuje twórcy

- podmiotem praw osobistych może być twórca (osoba fizyczna)
- pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe
- podmiotem praw majątkowych może być twórca, pracodawca, spadkobierca, nabywca tych praw

Prawa autorskie dzielimy na: **osobiste**

Chronią więc autora z utworem. Są niezbywalne.

Gwarantują, że utwór będzie zawsze podpisywany nazwiskiem twórcy lub jego pseudonimem (chyba że zdecyduje się on pozostać anonimowy).

Dozwolony użytek

Prawo autorskie zezwala na korzystanie z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego, bez konieczności pytania o zgodę ani zapłaty wynagrodzenia.

majątkowe

Majątkowe prawa autorskie pozwalają na zarządzanie utworem na tzw. polach eksploatacji. Są to sposoby korzystania z utworu, które autor może sprzedać lub udzielić na nie licencji. Prawa majątkowe są dziedziczne, można nimi handlować, a czasem przysługują naszemu pracodawcy.

Oznacza to, że jedna osoba może być autorem, a inna zarabiać na jego dziele.

AUTORSKIE PRAWA MAJĄTKOWE

Obowiązują do końca życia autora + 70 lat (50 lat przy utworach telewizyjnych i radiowych) po jego śmierci (spadkobiercom).

Po tym czasie trafiają do **Domeny Publicznej**.

DOMENA PUBLICZNA

Za domenę publiczną uznajemy dobro wspólne: zbiór utworów, z których każdy może korzystać bezpłatnie i **wyłącznie z ograniczeniami wynikającymi z autorskich praw osobistych**, ponieważ wygasły już do nich autorskie prawa autorskie majątkowe, bądź też utwory te nigdy nie były przedmiotem prawa autorskiego.

PYTANIE: Jaki błąd widać na tym slajdzie?

PRZEJŚCIE PRAW MAJĄTKOWYCH

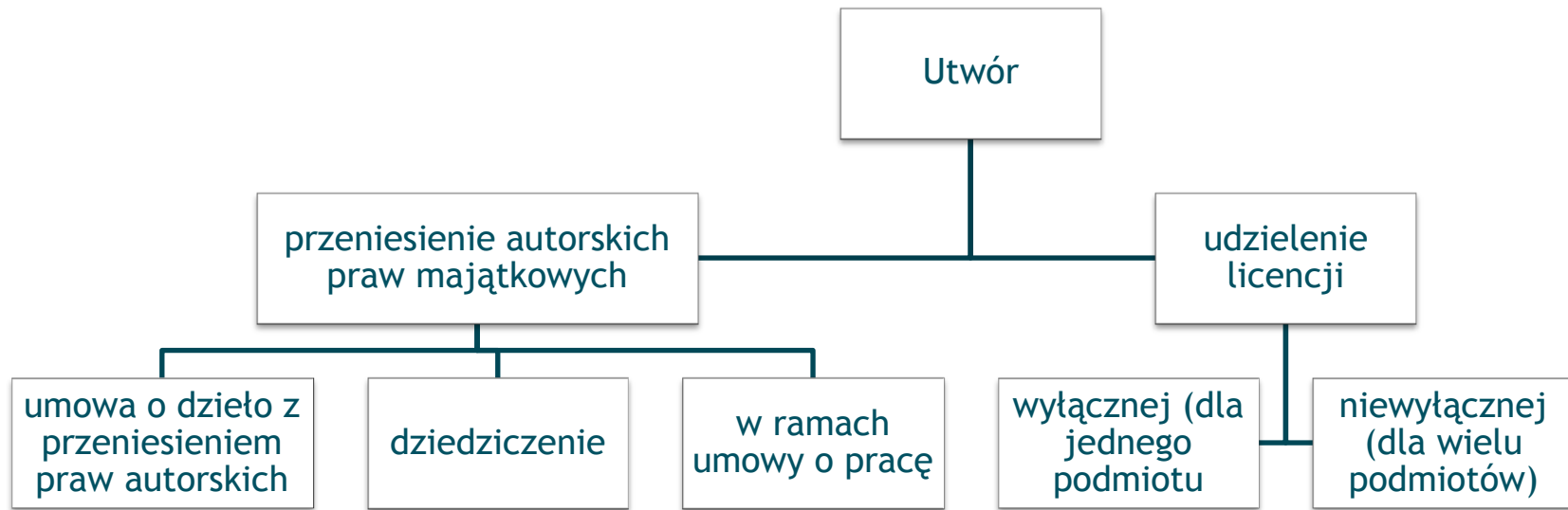
Dwa rodzaje umów:

- przeniesienie praw
- licencja - umowa o korzystanie z utworu.

Umowa obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niejwymienione; nie obejmuje przyszłych pól eksploatacji ani przyszłych utworów twórcy.

Zasięg obowiązywania; wyłączna / niewyłączna

PRZEJŚCIE PRAW MAJĄTKOWYCH

1. w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu - wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową;
2. w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono - wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy;
3. w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt 2 - publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

POLA EKSPLOATACJI

Pole eksploatacji jest to sposób wykorzystania utworu mający samodzielne ekonomiczne znaczenie.

Twórcy przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich znanych polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

DOZWOLONY UŻYTEK PRYWATNY

Art. 23.

1. Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Przepis ten nie upoważnia do budowania według cudzego utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego oraz do korzystania z elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym.

DOZWOLONY UŻYTEK EDUKACYJNY

Art. 27.

1. Instytucje oświatowe, uczelnie oraz jednostki naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2014r. poz. 1620 oraz z 2015 r. poz. 249 i 1268) mogą na potrzeby zilustrowania treści przekazywanych w celach dydaktycznych lub w celu prowadzenia badań naukowych, korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz zwielokrotnić w tym celu rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów.
2. W przypadku publicznego udostępniania utworów w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym korzystanie, o którym mowa w ust. 1, jest dozwolone wyłącznie dla ograniczonego kręgu osób uczących się, nauczających lub prowadzących badania naukowe, zidentyfikowanych przez podmioty wymienione w ust. 1.

PRAWO CYTATU

Art. 29.

Wolno przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów oraz rozpowszechnione utwory plastyczne, utwory fotograficzne lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym celami cytatu, takimi jak wyjaśnianie, polemika, analiza krytyczna lub naukowa, nauczanie lub prawami gatunku twórczości.

OCHRONA WIZERUNKU

©Agencja Gazeta

Andrzej Duda Fot. Wojciech Surdziel / AG

© Fotolia

CO TO JEST WIZERUNEK

Wizerunek to przedstawienie za pomocą środków plastycznych rozpoznawalnej podobizny danej osoby - zdjęcie / fotografia, film, ale wizerunek to również malarski portret, czy rysunek przedstawiający człowieka.

CO TO JEST WIZERUNEK

Wizerunek każdej osoby podlega ochronie prawnej.

Nie można bez zgody osoby portretowanej rozpowszechniać jej wizerunku (poza użyciem wyłącznie do celów prywatnych, o czym dalej), czyli wystawiać go, wywieszać, używać na plakatach, w kalendarzach, folderach, zamieszczać na stronie www, rozsyłać mailem ani SMS-em.

CO TO JEST WIZERUNEK

Wizerunek musi zawierać twarz danej osoby.

Jeśli widoczny jest tylko fragment twarzy, a jednocześnie z kontekstu wiadomo, o kogo chodzi, to zdaniem sądów mamy do czynienia z tzw. „rozpoznawalnością”, która jest dobrem osobistym podlegającym ochronie na podstawie art. 23 kodeksu cywilnego (ochrona dóbr osobistych, o czym niżej).

Taki fragment twarzy jednak, niewystarczający do rozpoznania danej osoby bez dodatkowych informacji czy kontekstu - nie jest „wizerunkiem”.

Oczywiście pozostają wątpliwości w przypadku zdjęcia czy portretu z tzw. półprofilu, nieco zamazanego itd.

RODO!

CO TO JEST ROZPOWSZECHNIANIE WIZERUNKU

„Rozpowszechnianie” oznacza sytuację, w której stworzona zostaje możliwość zapoznania się z wizerunkiem bliżej nieokreślonego (z góry), niezamkniętemu kręgowi osób.

Udostępnienie to może odbywać się z użyciem nośnika materialnego, np. poprzez wydruk zdjęcia i umieszczenie go na wystawie sklepu bądź bez jego udziału, np. przez prezentację w programie telewizyjnym.

Rozpowszechnianiem jest każde publiczne udostępnienie wizerunku, także na konferencji lub innej zamkniętej imprezie, pokazie czy prezentacji firmowej.

CO TO JEST ROZPOWSZECHNIANIE WIZERUNKU

Zamieszczenie na stronie portalu internetowego tzw. głębokiego linku (deep link) umożliwiającego użytkownikom tego portalu bezpośrednio (tj. z pominięciem struktury nawigacyjnej strony głównej innego portalu) otwarcie rekomendowanej witryny stanowi rozpowszechnianie wizerunku zamieszczonego na tej witrynie.

W praktyce oznacza to, że nie można zamieścić linku do strony internetowej, na której po otwarciu ukazuje się od razu wizerunek danej osoby - zdjęcie, film, rysunek, karykatura.

KIEDY WIZERUNEK (ZDJĘCIE) BEZ ZEZWOLENIA

Bez zgody (zezwoleń) przedstawionej na zdjęciu osoby można używać jej wizerunku do celów prywatnych, czyli bez rozpowszechniania wśród innych osób, np. może być tapetą w twoim domowym komputerze lub w telefonie.

Nie można używać zdjęcia bez zgody w miejscu dostępnym publicznie - recepcja, korytarz lub inne pomieszczenie w fundacji czy stowarzyszeniu dostępne dla odwiedzających, kuchnia, sale konferencyjne itd.

To jest już rozpowszechnianie!

WIZERUNEK (ZDJĘCIE) BEZ ZEZWOLENIA

Oddzielne zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba portretowana otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

Należy wyraźnie określić w umowie z osobą, która dostarcza wizerunek (fotograf, agencja reklamowa, sam portretowany), że osoba, której wizerunek będzie rozpowszechniany, otrzymała zapłatę.

WIZERUNEK (ZDJĘCIE) BEZ ZEZWOLENIA

Z umowy musi też wynikać, że osoba portretowana zgodziła się (więc udzieliła zgody) na użycie i rozpowszechnianie swojego wizerunku w określonym zakresie, np. na plakatach, w reklamie.

Warto dodać zapis o czasie używania wizerunku, możliwości retuszu, a także zamieścić zapisy mówiące o usunięciu - lub nie - wizerunku po okresie korzystania z niego.

WIZERUNEK (ZDJĘCIE) BEZ ZEZWOLENIA

Częstym problemem modelek lub celebrytów jest sytuacja, w której „aktywna” kampania z ich udziałem się kończy, lecz plakaty, ulotki, tzw. *stendy* - nadal widoczne są w sklepach, a także fotografia nadal umieszczona jest na stronie reklamowej firmy czy kampanii.

Warto umówić się, że nie usuwamy fotografii z archiwalnych stron internetowych i będzie ona widoczna w zakładce „archiwum”, „nasza historia” lub podobnej.

KIEDY WIZERUNEK (ZDJĘCIE) BEZ ZEZWOLENIA

Zezwolenia nie wymaga też rozpowszechnianie wizerunku osoby stanowiące jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Można zatem rozpowszechniać zdjęcia z imprezy firmowej, spotkania, zrobione na ulicy, jeśli nie zawierają portretów osób ani zbliżeń ich twarzy. Innymi słowy, mogą to być jedynie zdjęcia „reporterskie”, na których człowiek jest elementem całości (dużej grupy, tłumu, ruchu ulicznego).

ZDJĘCIE OSOBY ZNANEJ

Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku osoby powszechnie znanej, jeżeli zdjęcie wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych.

Np. można opublikować na stronie organizacji zdjęcie ministra zrobione na oficjalnym spotkaniu, ale już nie zdjęcie tego samego ministra, które zrobimy w sytuacji prywatnej, np. podczas zakupów w sklepie.

ZDJĘCIE OSOBY ZNANEJ

Zawsze jednak, kiedy chcemy rozpowszechniać fotografie z konferencji, zjazdu, spotkania, na których widnieją osoby powszechnie znane nie mając ich zgody na rozpowszechnianie wizerunku (np. znany polityk, naukowiec, działacz społeczny) należy sprawdzić, czy spełniono wszystkie warunki:

- osoba powszechnie znana (w danym środowisku, na danym terenie, niekoniecznie wszystkim Polakom, tu wystarczy słowo „lokalna”, np. działacz społeczny bardzo dobrze znany w jakimś środowisku jest „osobą powszechnie znaną”, choć nie jest znany ogółowi),

ZDJĘCIE OSOBY ZNANEJ

- zdjęcie wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, jak oficjalne spotkania, wizyty,
- chodzi o funkcje publiczne, społeczne, zawodowe związane z tą osobą, np. z wykonywaniem jej zawodu (wykład profesora), jej funkcją (otwarcie placówki).

KIEDY DO WIZERUNKU (ZDJĘCIA) KONIECZNE ZEZWOLENIE

Rozpowszechnianie wizerunku w celach lub w sposób inny niż opisane powyżej zawsze wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej.

Zawsze, kiedy dana osoba jest wyraźnie rozpoznawalna na zdjęciu, również wtedy, gdy na zdjęciu widać kilkuosobową grupę lub kiedy ktoś pozuje do fotografii (nawet na ulicy, w biurze, na imprezie) konieczne jest uzyskanie wyraźnego zezwolenia na rozpowszechnianie wizerunku (w praktyce najbezpieczniejsze jest **zezwoleńie pisemne**).

KIEDY DO WIZERUNKU (ZDJĘCIA) KONIECZNE ZEZWOLENIE

Sądy zwykle przychylają się do stanowiska osoby fotografowanej (właściciela wizerunku) - nawet jeśli jest „elementem krajobrazu”, ale można ją rozpoznać, uznając, że mamy do czynienia z rozpowszechnieniem wizerunku wymagającym zezwolenia.

Każda wątpliwość rozstrzygana jest zatem na korzyść osoby, której wizerunek jest widoczny.

FORMA ZEZWOLENIA

Zezwolenie powinno mieć formę, która umożliwi ewentualnie udowodnienie w sądzie, że go udzielono.

Oczywiście najbezpieczniejsza jest forma pisemna, ale możemy też poprosić o przystanie e-maila ze zgodą, bądź ostatecznie zadowolnić się nawet ustnym zezwoleniem.

Zezwolenie można też utrwalić w inny sposób, np. przy relacji z konferencji pytamy uczestników o opinie i nagrywamy to kamerą - można od razu nagrać i zachować wypowiedzi z informacją o zgodzie na użycie wizerunku osób pytanych.

FORMA ZEZWOLENIA

Forma pisemna jest jednak najlepsza - pozwala jednoznacznie ustalić wszystkie ważne kwestie, bowiem zezwolenie takie powinno określać:

- kto go udziela,
- komu,
- w jakim zakresie (np. na plakaty, do filmu),
- na jaki okres (lub bezterminowo),
- czy za udzieloną zgodę wypłacono wynagrodzenie, a jeśli tak, to w jakiej kwocie.

FORMA ZEZWOLENIA NA WYKORZYSTANIE WIZERUNKU DZIECI

Zgody w imieniu osoby niepełnoletniej udziela jej opiekun ustawowy: rodzic (wystarcza zgoda jednego rodzica), względnie opiekun lub kurator, jeśli dziecka nie reprezentują rodzice.

Osoby pełnoletnie nieubezważnione udzielają zgody osobiście.

FORMA ZEZWOLENIA

Pamiętajmy, żeby pytać osobę portretowaną o zgodę na wykorzystanie jej wizerunku za każdym razem, chyba, że otrzymane zezwolenie jest na tyle szerokie, że czynić tego nie musimy.

Fakt rozpowszechnienia fotografii, np. w jednym wydawnictwie nie zwalania kolejnego wydawcy z uzyskania zgody na użycie tej fotografii w innej publikacji, bądź w inny sposób (np. na umieszczenie w internecie).

GDY SFOTOGRAWOWANA OSOBA ŻĄDA WYCOFANIA ZDJĘCIA Z PUBLIKACJI

Jeśli zgoda na rozpowszechnianie wizerunku była udzielona nieodpłatnie, grzecznościowo - niestety pozostaje nam tylko uszanować wolę właściciela wizerunku. Nie mamy żadnej możliwości dyskusji, chyba, że opierając się na tak udzielonej zgodzie poczyniliśmy pewne wydatki czy przygotowania związane z publikacją wizerunku, np. wydrukowaliśmy 1000 plakatów z wizerunkiem danej osoby lub ponieśliśmy koszty produkcji (montażu, udźwiękowienia, dystrybucji) filmu.

GDY SFOTOGRAWOWANA OSOBA ŻĄDA WYCOFANIA ZDJĘCIA Z PUBLIKACJI

Jeśli udzielający zgody wiedział, że jego wizerunek znajdzie się, np. na plakatach, to powinien zapłacić za szkody wyrządzone swoją decyzją, takie jak konieczność wydrukowania nowych plakatów.

Osoba taka powinna zapłacić za koszty produkcji filmu ze swoim udziałem, a także zwrócić organizacji zyski utracone przez zakaz rozpowszechniania.

GDY SFOTOGRAWOWANA OSOBA ŻĄDA WYCOFANIA ZDJĘCIA Z PUBLIKACJI

W wypadku planu użycia zdjęć w celach komercyjnych lub związanych z wielokrotnym powieleniem na potrzeby jakiegoś projektu organizacji itd. - raczej chodzić będzie o odpłatne udzielenie zgody.

Skoro odpłatne, na podstawie umowy, to po pierwsze z umowy powinno wynikać, że udzielono zgody w konkretnym celu. Nie można się w takim razie „rozmyślić”, **takie cofnięcie zgody nie będzie skuteczne.**

Możemy także uszanować wolę takiej osoby, ale oczywiście za zwrotem wszystkich kosztów wywołanych jej decyzją. Dotyczyć to będzie także osoby portretowanej - musi oddać pieniądze otrzymane za pozowanie.